

Zimní výskyt bukače velkého (*Botaurus stellaris*) ve Svitavách

Winter occurrence of the Great Bittern (*Botaurus stellaris*) in Svitavy town

Jiří Mach

Dimitrovova 29, 568 02 Svitavy

Bukač velký (*Botaurus stellaris*) má palearktický typ rozšíření s diskontinuitní populací v jižní Africe. Palearktické populace jsou tažné, zimují však již v západní a jižní Evropě, v severní Africe a v jižní Asii. Ojedinelé i v severnějších částech areálu (HUDEC 1994).

Původ zimujících jedinců na území České republiky není dostatečně znám. Ročně je u nás evidován výskyt 1 – 3 exemplářů, a to zejména v nižších polohách středních, jižních a východních Čech a Moravy (BEJČEK, et al. 1995, HORAL 1998, HORAL 1999, HUDEC 1994, ŠÍREK 1999, ANO-NYMUS 1996).

Ve východních Čechách je zřejmě nejčastější lokalitou zimování bukače oblast Pardubicka – rybníky Bohdanečský, Matka, Sopřech nebo Újezd (BRANDL, ŠIMEK 1995, ČESÁK 1986, LEMBERK 1997). Na vodní nádrži Rozkoš u České Skalice uvádí ŽDÁREK (1987) zimování do roku 1987.

Z území okresu Svitavy jsou známy pouze 2 konkrétní údaje o bukačově zimním pobytu. Z 28. prosince 1935 je to zástřel dospělého jedince u obce Horky, mezi Litomyšlí a Vysokým Mýtem (MUSÍLEK 1947). Prakticky z téže lokality (r. Šváb) potvrdil další výskyt Andrie (BRANDL & ŠIMEK 1999), pozorováním ze 6. ledna 1996.

Další výskyt bukače v zimních měsících v okrese jsem sledoval v zimě 2000/2001 na Dolním rybníku ve Svitavách, který leží v nadmořské výšce 438 m. Výskyt dospělého jedince jsem zaznamenal již 15. října, kdy byl rybník vypuštěný a po výlovu obsádky. Dále se zde bukač vyskytl 27. listopadu, a pak 3. a 5. prosince. Vždy se pohyboval na okraji rákosu u přítoku z Horního rybníka. Další pozorování jsem uskutečnil 2. února 2001, kdy se bukač zdržoval na tekoucí nevelké strouze opět pod hrází Horního rybníka. Denní teplota se pohybovala v rozmezí -2 až 1°C. Bylo oblačno až skoro zataženo, se sněhovými přeháňkami. Rybník měl stále spuštěnou hladinu asi o 40 cm a bukač nevykazoval známky špatného zdravotního stavu. Bukač byl pak ještě pozorován 4. února, kdy jej sledoval i kolega M. Janoušek a naposledy 9. února 2001. Při všech 3 pozorováních byl bukač sledován na vzdálenost asi 15-ti metrů. Pořízena byla i fotografie bukačových stop ve sněhu.

Určitou zajímavostí by mohla být spekulace o tom, kolik jedinců se za celé podzimní až zimní období na Dolním rybníku vyskytovalo. Mohlo se totiž (minimálně od konce listopadu) jednat o téhož bukače, který zde setrval

až do února. Neobvyklá se jeví poměrně vyšší nadmořská výška, než jsou četnější zimoviště tohoto druhu u nás. Nutno připomenout, že na výskyt bukače mohly mít vliv poměrně vysoké denní teploty v měsících leden až únor, které se často pohybovaly od 0 až do 14-ti °C. Mrazivých nocí v tomto období nebylo příliš.

Na stejném místě Dolního rybníka byl při podzimním výskytu v roce 2001 pozorován 1 ad. bukač v období od 29. 10. do 26. 11.

Souhrn

V zimních datech 3., 5. prosince 2000 a 2., 4. a 9. února 2001 byl pozorován vždy 1 dospělý jedinec bukače velkého (*Botaurus stellaris*) na vypuštěném (později upuštěném) rybníku Dolní ve Svitavách (438 m n.m., východní Čechy, Pardubický kraj). Jedná se teprve o 3. záznam zimního výskytu v okrese Svitavy.

Summary

One adult Great Bittern (*Botaurus stellaris*) was observed on 3 and 5 December 2000 and 2, 4 and 9 February 2001 on drained Dolní pond in Svitavy town (438 m a.s.l., Eastern Bohemia). It is a 3rd record of a winter occurrence of the Great Bittern in Svitavy region.

Literatura

- Anonymus, 1996: Ornitologická pozorování, Ptáci kolem nás č. 1: 28-31, MŮS. (Přerov).
- BEJČEK V., ŠŤASTNÝ K., HUDEC K., 1995: Atlas zimního rozšíření ptáků v České republice 1982 – 1985. *H&H, Jinočany*.
- BRANDL P. et ŠIMEK J., 1995: Faunistická pozorování v ČR (1993-1994). *Zprávy ČSO, 41: 21-31*.
- BRANDL P. et ŠIMEK J., 1999: Faunistická pozorování v ČR v roce 1998. *Zprávy ČSO, 48: 24-34*.
- ČESÁK J., 1986: Výskyt bukače velkého (*Botaurus stellaris*) na rybníku Újezd u Sezemic v zimě roku 1985 – 1986. *Sborník VČP ČSO ZK ROH Tesla, 8: 85-86*.
- HORAL D., 1998: Ornitologická pozorování. *Zpravodaj JMP ČSO, 11: 45-59*.
- HORAL D., 1999: Ornitologická pozorování. *Zpravodaj JMP ČSO, 13: 62-84*.
- HORAL D., 1999: Ornitologická pozorování. *Crex, 14: 107-117*.
- HUDEC K., 1994: Fauna ČR a SR. Ptáci 1. *Academia, Praha*.
- LEMBERK V., 1997: Ornitologická pozorování. *Panurus, 8: 61-65*.
- MUŠÍLEK J., 1947: Ptactvo Litomyšlska a přilehlých sousedních okresů. *Časopis Národního muzea, r. CXVI. Matice česká*.
- ŠÍREK J., 1999: Ornitologická pozorování. *Ptáci kolem nás, 1: 28-31*.
- ŽDÁREK P., 1987: Ptactvo údolní nádrže Rozkoš. *Sborník VČP ČSO, 9: 1-102*.